

A TÁNCUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT HÍRLEVELE

V. évfolyam 3. szám, 2012. október 31.

Szerkesztik: Bolvári-Takács Gábor, Major Rita

Bólya Annamária: A felsőoktatás a fenntartható fejlődésért: irányelvek és jó gyakorlatok, Hoogeschool-Universiteit Brussel (HUB), 2012. október 24–28.

Beszámoló a Brüsszeli Egyetem (HUB) és a leuven-i Egyetem által, a Flamand Kormány, az EPOS vzw- Flamand Nemzeti Ügynökség, az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága és a CEDEFOP támogatásával szervezett szakértői tanulmányútról.

A fenntartható felsőoktatás feladata előkészíteni a ma hallgatóit, vagyis a jövő döntéshozóit a jövő összetett kihívásaira. Rendkívül eltérőek az elképzelések arról, hogy ez a folyamat hogyan realizálódjon, kezdve a téma egyszerű curriculumhoz való hozzáadásán, egészen az intézmény rendszerébe való teljes beépítésig. A szakértői tanulmányút a következő témák mentén adott jó példákat a résztvevőknek: a fenntartható fejlődés kompetenciáinak beépítése a felsőoktatásba; a felsőoktatás hozzájárulása a helyi és regionális fenntarthatósági kihívások megoldásához; modellek és eszközök a fenntarthatóság felsőoktatásba való beépítéséhez, valamint eszközök és indikátorok a méréshez; kezdeményezések a fenntarthatóság integrálására a kompetenciákba és a curriculumba. Mi is az a fenntartható fejlődés, és mit jelenthet a 2012. október 24–28-ig tartó szakértői tanulmányút fentebb idézett programja egy művészeti és művészetpedagógiai felsőoktatási intézménynek?

A fenntartható fejlődés (sustainable development) kifejezés sokat vitatott, hiszen mást értenek fejlődés alatt a közgazdászok és mást a környezetvédők. Azt is látnunk kell, hogy a kifejezés elcsépelet, és használata nem egyszer a gazdasági fenntarthatóságra, vagyis a profitabilitásra és a fogyasztás fenntartására irányul, ami pont az ellenkezője a valódi fenntarthatóságnak. Sokan megkérdőjelezik azt is, hogy egyáltalán lehetséges –e fenntartható fejlődés. Vannak még szkeptikusabbak is, akik szerint a kimondott politikai célok leple alatt ki nem mondott gazdasági célokat szolgálnak a hangzatos jelszavak. A fogalom lényegét talán jobban kifejezné a fenntarthatóság, illetve a fenntarthatóság felé irányuló törekvés. Ugyanis jelenleg a Föld messzemenően nem fenntartható. A fenntarthatóság – egy találó meghatározás szerint – az emberi közösséget és annak javait tekintve az a folyamat, amely „kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket” Közérthetőbben: „Gondozd jól a földet: nem a szüleid adták, hanem a gyerekeidtól kaptad kölcsön.” Jelenleg a Föld lakossága jóval több erőforrást használ fel, mint amennyit a fenntarthatóság megenged. Emberéletnél rövidebb léptékű az az idő, amennyi eltelik addig, míg ebből a túlfogyasztásból a források kimerülése és komoly problémák adódnak majd. Ha e kérdéskört járjuk körbe, ami a legtöbb embernek eszébe jut, az a szelektív hulladékgyűjtés, a környezetvédelem, esetleg az ivóvíz. Márpedig a társadalom fenntarthatóságának témakörébe ugyanúgy beletartoznak pl. a leszakadó társadalmi

csoporthoz, a mélyszegénység vagy az iskolakerülés.

A Föld fenntartható fejlődésének három aspektusa a környezeti, a gazdasági és a társadalmi. Ezek nem különválasztható rendszerek, hanem a társadalmak működésének három vetülete. Első a környezeti, hiszen ahhoz alkalmazkodni kell (előbb utóbb), második a társadalmi, hiszen társadalom nélkül nincs gazdaság, s csak harmadik a gazdasági. Nyilvánvaló, hogy a művészetoktatásnak és a tanárképzésnek elsődlegesen a harmadik aspektussal vagyis a társadalmi tényezővel van közvetlen kapcsolata illetve közvetlen ráhatási lehetősége.

A globális problémák súlyosságát és sürgősségét az egyre másra világ szinten vagy alsóbb szinteken szervezett konferenciák, találkozók mutatják. A 2011 novemberében Budapest adott otthont a World Science Forumnak, ahol a világ vezető tudósai gyűltek össze, hogy megvitassák, mit tehet a „Tudomány a globális fenntartható fejlődésért”. 2012 júniusában megszervezett „Rio + 20” világkonferencia sikere, több okból kifolyólag igencsak korlátozottnak mondható. Sikeresebbnek titulálták viszont a „kapcsolódó konferenciákat” melyek a nagyméretű találkozó árnyékában, különböző részterületekkel foglalkozván vitattak meg fő kérdéseket. A deklarációkban viszont megfogalmazták a fő célokat. Így született meg például a 250 felsőoktatási intézmény képviselői által megalkotott és elfogadott deklaráció a felsőoktatás hozzájárulásáról a fenntartható fejlődéshez.

A fenntartható társadalom szempontjainak beépítése a felsőoktatásba, ezen belül elsőként a tanárképzésbe sürgető feladat, amelyben Magyarország még gyerekcipőben jár.

Példaértékű viszont Hoegeschool-Universiteit Brussel (HUB) tevékenysége ebben, ezért szerveztek tanulmányutat, hogy tapasztalatokat más kollégákkal is megosszák. Wim Lambrechts, a kutatásszervezési központ munkatársa, precíz és figyelmes szervezés mellett, az előadások az interaktív- és terepmunka kiváló egyensúlyát hozta létre.

Kiemelkedő előadások voltak a flamand nevelési és oktatási minisztérium felsőoktatási politikai tanácsadójának ismertetője a flamand felsőoktatási rendszer szerkezetéről; valamint szervezőnk, Wim Lambrechts előadása a fenntarthatósági szempontok curriculumba való beépítéséről, az oktatási szerkezetben való alkalmazásáról, előadása értékelte a beépítés előtti és utáni szociális kompetenciák jelenlétét különböző karokon.

A terepmunka több helyszínen valósult meg. A Flamand Kormány Környezetvédelem, természet és energia osztályán tett látogatás során megismertük az ECOCAMPUS és MOS kezdeményezéseket. Az ECOCAMPUS (fenntartható fejlődés a felsőoktatásban) projekt és együttműködés a Flamand kormány és öt flamand egyetem megállapodásával 2008-ban indult el. Fő céljai: környezetvédelem a kampuszon, környezetvédelem a curriculumban és környezetvédelem a hallgatók mindennapi életében.

A MOS az iskolarendszerre kiterjedő, cselekvésorientált nevelési oktatási projekt, amely segít az iskoláknak kifejleszteni saját környezetvédelmi rendszerüket és beépíteni azt az oktatás szerkezetébe. A gyermekek, fiatalok és az iskola dolgozói különböző témákon dolgoznak együtt: a pazarlás megelőzése, víz, energia, természet az iskolában és a mobilitás. A projektben a teljes iskolai közösség együtt dolgozik a fenntartható közösség kialakításán. Az iskolákkal és tanárképzéssel való teljes kapcsolattartást, programok

szervezését a meglátogatott minisztériumi osztály irányítja.

Az Antwerpeni Ökoház (Ecohuis Antwerpen), többszintes interaktív kiállítást bemutató intézmény, melynek vonzáskörzete Antwerpen és régiója. A körzet iskoláiból rendszeresen jönnek osztályok foglalkozásokra. A szakértői tanulmányút során a résztvevők is megosztották tapasztalataikat saját oktatási rendszerükkel kapcsolatban. A program résztvevői Szlovákiától Portugálián át az Egyesült Királyságig a legkülönbözőbb országokból érkeztek a szakképzés és a felsőoktatás területéről. Érdekes volt a litván oktatási minisztériumból érkezett résztvevőnek Litvánia nagyléptékű felsőoktatási reformjáról, megújításáról való ismertetője, valamint az olasz résztvevő beszámolója több intézményt egyesítő központjuk által organizált, Frontone tartomány ökoszisztémájának fennmaradását célzó környezetvédelmi, s ezzel párhuzamosan és együtt futó néprajzi, kulturális projektjeiről.

Saját előadásomban – a magyar oktatási rendszer vázlatos ismertetése mellett – bemutatásra kerültek a legutóbbi évek tánctudományban elért eredményei, az intézményrendszert tekintve, a táncpedagógus képzés új kezdeményezései, valamint a Csermely Péter által elindított nemzeti tehetségprogram, amelyben a Magyar Táncművészeti Főiskola, Mizerák Katalin szervezésében, együttműködőként jelen van. A tanulmányút utómunkálatai révén a résztvevők és a szervezők között többfajta együttműködés indult meg. A fő szervezővel és néhány résztvevővel közösen megkezdtük egy nemzetközi konferencia előkészítését „a tanárképzés és a humánszféra hozzájárulása a társadalom fenntarthatóságához” témában, amely 2013 őszén kerül megrendezésre, előreláthatólag a nemrég megnyílt „FUTURA Mosonmagyaróvár”-ban. Az szakértői tanulmányút összes előadásának anyaga megtekinthető a brüsszeli egyetem honlapján, a kifejezetten e program számára létrehozott menüpontban (<http://www.hubrussel.net/CEDON/EuropeanStudyVisit.html>).

A Föld fenntarthatatlanságának a problémája, úgy tűnik elsősorban nem gazdasági, nem is demográfiai, hanem etikai. A távolabbra való előrelátás helyett sok esetben inkább a rövidtávú célok, a profitorientáltság, a hatalmi célok mind előbbre valók több döntéshozói szinten is. A társadalom gondolkodásának megváltoztatását elsősorban a nevelésben, oktatásban lehet megkezdeni, melynek első pontja a tanárképzés. Az életszemlélet, a világhoz való viszonyulás és az etikai gondolkodás formálása az egyházak, a humánszféra és a művészetoktatás feladata elsősorban. A helyi és a környezetvédelmi kezdeményezések mellett fontos felismerni, hogy a társadalom, az emberek gondolkodásának formálásában a fenti területeknek lehet elsődleges szerepe.